

ELI MALKA:

«O relație permanentă între oamenii de teatru este vitală pentru evoluția artei spectacolului»

Despre UNIUNEA TEATRELOR DIN EUROPA s-a vorbit cu oarecare stăruință în urmă cu câteva luni, atunci când Teatrul «Bulandra» a fost acceptat ca membru. Despre Uniunea Teatrelor din Europa se știu, de fapt, puține lucruri: că este un prestigios organism cultural internațional, că are sediul la Paris și că printre membrii ei se numără... Teatrul «Bulandra». Vizita în România a domnului ELI MALKA, regizor, directorul Uniunii, ni s-a părut, de aceea, prilejul nimerit pentru a dobândi un plus de informație.

■ Când a fost creată Uniunea Teatrelor din Europa?

■ Ideea a fost avansată — și, într-o anumită formulă, pusă în practică — cu zece ani în urmă. Ea aparține Franței, respectiv lui François Mitterand și lui Jack Lang care au considerat necesar ca Parisul să fie în măsură a oferi «o vitrină a teatrului european», a ceea ce are acesta mai important. Teatrul Odéon — edificiu superb, datînd de peste două secole — a fost ales, așadar, ca sediu al Teatrului Europei condus, de la înființare și pînă în 1990, de Giorgio Strehler. A fost un deceniu de activitate artistică semnificativă, subsumată unei politici culturale de ample deschideri. Multe dintre personalitățile marcante ale teatrului european au fost invitate să lucreze aici, așa cum multe dintre spectacolele importante create în diverse țări au fost prezente pe scena de la Odéon; nu pentru o reprezentare sau două (cum se obișnuiește în turnee), ci cu serii acoperind spațiul a două săptămîni, uneori și mai mult.

În 1990 mandatul lui Giorgio Strehler s-a încheiat, dar ideea prinsese, își dovedise eficiența artistică, așa încît nu a fost abandonată. A fost creată, așadar, Uniunea Teatrelor din Europa, din care fac parte douăsprezece trupe, două dintre ele purtînd chiar denumirea de «Teatru al Europei». Este vorba despre Odéon și Piccolo Teatro din Milano.

■ În ce măsură apartenența la Uniune se recunoaște în activitatea curentă a trupelor, o particularizează?

■ Bineînțeles, fiecare dintre cele douăsprezece teatre își păstrează individualitatea, sarcinile proprii, specifice în cultura națională. Există însă și o activitate comună (la Paris, la Odéon, funcționează un birou permanent al Uniunii) iar teatrele decid împreună care este cea mai interesantă formă în care această activitate se poate desfășura. Un festival anual, de pildă, cu participarea tuturor trupelor membre, ni se pare indispensabil. Primul se va desfășura, în noiembrie '92 la Düsseldorf. Ne preocupă, de asemenea, organizarea periodică a unor expoziții itinerante semnate de personalități din lumea spectacolului sau cu teme privind această zonă a culturii. E o serie ce debutează cu expoziția de scenografie a lui Josef Svoboda, care va fi găzduită inițial de Centrul Pompidou,

urmînd a fi prezentată, apoi, la Viena, Praga și Düsseldorf.

■ Unul dintre capitoarele prezente de obicei în preocupările uniunilor de breaslă e legat de acordarea unor premii. Uniunea Teatrelor din Europa are un asemenea sistem de stimulare a valorii artistice?

■ Avem un premiu anual important, acordat unei personalități a scenei europene, și pentru a cărui constituire am stabilit o colaborare cu mai vechiul, cunoscutul «Premiu de la Taormina». Altfel — de ce să nu recunoaștem! — el n-ar putea să fie, efectiv, important.

■ Mi-e teamă că am ajuns, vrînd-nevrînd, la un subiect delicat: ce mijloace materiale are Uniunea, cine oferă fondurile necesare funcționării ei?

■ Subiectul e mai curînd îngrijorător decît delicat. Pînă în prezent doar Franța, prin Ministerul Culturii, ne oferă o subvenție. Care este, bineînțeles, destul de modestă. Se caută o soluție în acest sens, s-a pus problema perceperii unei cotizații din partea fiecărui membru, dar sigur că nici în acest fel chestiunea nu s-ar putea rezolva într-adevăr. Să nu uităm că din Uniune fac parte teatre de artă — subvenționate, deci depinzînd de banul public —, nu teatre comerciale.

■ Ați menționat premiul acordat anual unei personalități a lumii teatrale, deci unui «nume». Există și preocupări legate de afirmarea unei reputații artistice, nu numai de confirmarea ei?

■ Avem un premiu pentru inițiativă teatrală, ce se acordă unor artiști mai puțin cunoscuți pe plan internațional, dar care au dovedit că aduc ceva nou, că deschid un drum. Distincția i s-a acordat, de pildă, lui Anatoli Vasiliev, cunoscut în spațiul teatral sovietic, dar nu și în Europa. În prezent, Vasiliev montează un spectacol la Comedia Franceză.

■ Quod erat demonstrandum... Care sînt criteriile de selecționare a candidaturilor la premii? Cine face propunerile și cine hotărăște?

■ Candidaturile sînt propuse de fiecare dintre țări, care trimite și un dosar referitor la spectacolul sau la artistul în discuție (casete video, fotografii, extrase din presă etc.). Apoi, mici comisii (persoane competente, desigur, dar nu obligatoriu aceleași) merg la «locul faptei» și văd reprezentațiile. Juriul este alcătuit din unsprezece persoane: cinci membri (respectiv, țări) permanenți și alți șase, prin rotație. În general este vorba de critici importanți, dar în componența juriului pot intra și directori ai unor teatre, conducători de trupe.

■ La activitatea Uniunii au acces doar teatrele care fac parte din ea?

■ Nu neapărat. Țările scandinave, de exemplu, au format o asociație reprezentată prin Teatrul Regal din Stockholm. Există, de asemenea, și membri cu titlu privat, cum ar fi Ingmar Bergman sau Heiner Müller.

Intenționăm, de altfel, să lărgim sfera noastră de activitate, deci și participarea va putea fi mai bogată. Am organizat și vom organiza cu mai mare frecvență festivaluri internaționale (cu cheltuieli cît mai mici, din care o mare parte e suportată de orașul-gazdă), colocvii, întâlniri, stagii de formare și perfecționare pentru tinerii actori și regizori, un sistem de schimburi de experiență bilaterale care includ actori, regizori, critici, tehnicieni. Pentru evoluția artei spectacolului, o relație vie, permanentă între oamenii de teatru este vitală.

■ În încheiere, o întrebare al cărei răspuns ne privește în mod direct: știm că au intrat în discuție, pentru admiterea în Uniune, două teatre românești: Naționalul și «Bulandra». Cum a fost luată decizia?

■ Nu a funcționat nici o prejudecată în favoarea unuia sau a altuia dintre ele. Unul dintre criterii a fost însă prestigiul instituției într-o perioadă mai mare de timp: nu în ultimul an, ci în ultimii 25. Un cuvînt l-a avut și cunoașterea activității unor regizori importanți de la «Bulandra» — Cătălina Buzoianu, Liviu Ciulei sînt în vechi relații artistice și chiar prietenești cu mulți oameni de teatru occidentali. Opțiunea în favoarea Teatrului «Bulandra» nu înseamnă însă cîtuși de puțin că Naționalul nu e cunoscut sau că Andrei Șerban nu se bucură de prețuire. S-a luat în seamă însă, repet, o activitate desfășurată ani, chiar decenii la rînd.

■ CRISTINA DUMITRESCU